

AKADEMSKI PLES 4. JANUARJA 1930

DVORANA UNION JONNY-JAZZ

Stoletnica rojstva skladatelja
dr. Benjamina Ipavca

Slovenski glasbeni svet praznuje danes stoletnico rojstva skladatelja dr. Benjamina Ipavca, najljubeznivejše osebnosti v naši glasbeni preteklosti. Prijazni Šent Jurij ob j. žel. slovi po svojih glasbenih Ipavcih. V njem sta zagledala luč sveta brata Benjamin in Gustav Ipavec, ki sta takorekoč orala ledino na našem glasbenem polju, in istotam se je rodil tudi Gustavov sin Josip, ki je hodil že moderna pota. Nobenega izmed njih ni več med nami, a sadovi njihovega, zlasti Benjaminovega in Gustavovega prosvetnega dela, so povsod očitni. Kakor si je Gustav s svojimi drobnimi, narodno navdahnjenimi zborčki na mah osvojil vsa tedanja slovenska srca, tako je njegov par let starejši brat Benjamin v istem času skušal dvigniti slovensko glasbeno produkcijo do neke tehnično in umetniško izdatnejše stopnje in tako, čeprav skromno, pokazati naslednikom pot napredka v glasbeni umetnosti, ki je do tedaj imela pri nas svoje najboljše predstavnike v prav pohlevnih pionirjih, kakršni so bili Rihar, Flajšman, Potočnik i. dr.

Dr. Benjamina Ipavca moramo smatrati za razvoj naše glasbene umetnosti kot epohalno osebnost, ki ji je dala smer. Ni bil nikak novotar v potenčnem smislu; nasprotno: dolgo časa je hodil poleg ostalega, široko razmahnjene evropskega glasbenega sveta, ne da bi zajel iz njega kaj vplivov. Njegova zasluga je poglavito v tem, da ni ostal pri enostavnih zborovskih budnicah in podoknicah, temveč, da je nudil svojemu ljudstvu kopico občutenih lirčnih samospevov, pristrčnih klavirskih pijes in instrumentalna dela večjega obsega. Benjamin Ipavec je prvi slovenski glasbenik, ki je spisal večje kantate za zbor in orkester ali klavir («Kdo je mar?», «Na Prešernovem domu»), prvi, ki je pisal tudi za orkester sam («Serenada» za godalni orkester); od njega so Slovenci prejeli svojo prvo skromno operetico «Tičnik» in od njega tudi prvo pravo opero «Teharski plemiči», da se zlasti poslednja poslužuje prav priprostih izraznih sredstev. Toda svoji dobi je dokazal, da je sposobna tudi za močnejše izraze umetnosti in je pozneje, ko so pod žilavim vodstvom dr. Gojmirja Kreka začeli izhajati «Novi akordi» in propagirati smisel za sodobno glasbo, sam temeljito revidiral sebe, pridno se učil in nam kljub visoki starosti podal cel šopek najlepših glasbenih biserov, ki so se kmalu vsem priljubili, kakor: «Če na poljane rosa pade», «Ciganka Marija», «Menih», «Božji volek» itd., ali pa zbori, kakor: «Ej, tedaj...!», «Zapuščen» in druge.

Kot komponist je Benjamin Ipavec vplival s svojo izredno prijetno melodično, v kateri mu je bil vzor Mozart, in s fino občutenim izrazom. Vso njegovo muziko preveva neka tajnostna srčna mehkoča, polna one tihe ljubeznjivosti, ki izvira iz kristalno-čistega umetniškega čustvovanja in si neprisiljeno utira pot do vseh ljudi nepokvarjene volje. Njegov poklic (Bil je zdravnik v Gradcu) ga ni prav nič motil v ustvarjanju vedno novih in svežih delc; rekel bi, da ga je pri tem celo bodril, ali vsaj mu vedno znova prilival ono dobroto, ki ga je držala ne le kot človeka (znan je bil kot izredno človekoljuben zdravnik, ki ga imajo v najhvaležnejšem spominu zlasti bivši slovenski visokošolci v Gradcu), temveč je prihajal jasno do izraza v njegovih skladbah kot odsev njegove žlahtne duše.

Benjamin Ipavec pa za svojo dobo ni bil samo glasbeni naprednjak. On je tudi imel duh časa in je v dobi, ko je začel ustvarjati, v politično težkih letih, po l. 1848., pošiljal med zaspane in potrte Slovence pesmi ljubezni do rodu in jezika, in ako tedaj ne bi bil

uglasbil drugega kot samo ono večno lepo »Bodi zdrava, domovina«, bi ostalo njegovo ime vedno v najhvaležnejšem spominu vsakega našega človeka. Ta pesem je našla pot do vseh jugoslovenskih src in pel jo je tudi bivši potujoči pevski zbor Dimitrija Slavjanskega, dasi jo je ta na programih podajal kot hrvatsko himno in je bil šele leta 1906. na svojem koncertu v Gradcu, v Rittersaalu, od komponista samega opozorjen na zmo to, kar je naslednjega dne pohvalno zabeležila tudi sama »Tagespost«. Ker sem že omenil ta časopis, naj dodam še to, da je isti napisal pokojnemu dr. Benjмину Ipavcu v svoji številki od 21. dec. 1908 krasno posmrtnico, v kateri je posebno naglašal njegovo veliko človekoljubnost, čudovito darežljivost in velike skladateljske vrline. Sodba nemškega časopisa mora biti za nas še posebno merodajna.

Naša sveta dolžnost je, da se z vdanostjo in pobožnim srcem spomnimo človeka, ki nam je odpiral pot v glasbeni hram. Naša Glasbena Matice pa se kot glavni in reprezentativni zavod naše in Benjaminove ožje domovine zaveda svoje posebne dolžnosti in je sklenila proslaviti umrljivosti in je sklenila proslaviti spomin velikega Ipavca s posebnim koncertom, ki se bo vršil v najkrajšem času, in na katerem se bodo izvajale nekatere izmed njegovih najlepših zborovskih skladb. Pevski zbor je marljivo na delu za častno proslavo moža, ki je znal tako enostavno in vendar globoko govoriti svojemu narodu v njemu razumljivem glasbenem jeziku. Koncert pa bo počastil Benjamina ne le z njegovimi skladbami, temveč tudi s skladbami drugih in sicer novjših kompozitorjev, sodobnikov iz zadnjega desetletja njegovega življenja in poznejših, kajti ti so bili mogoči le po pripravljalnem delu Ipavca. Z omenjenim koncertom bo torej Glasbena Matica in z njo naše mesto na najprimernejši način se odolžila prvemu večjemu slovenskemu komponistu, ki mu sicer v materijalnem oziru glasbena sreča ni bila mila.

V. M.

Ljudska samopomoč v Mariboru
sprejme za slučaj smrti in doživetja vse
zdrave osebe od 1. do 90. leta in plača
do največ Din 50.000.— na podporah.
Zahtevajte brezplačno pristopno izjavo

Izpit usposobljenosti za motocikliste.

Dne 31. decembra poteče rok za polaganje izpitov za vodstvo enotnih motornih koles z motorjem 170 cm³ in večje cilindrske vsebine. V bivši zagrebški oblasti so morali ta izpit položiti vsi motociklisti že tekom 3 mesecev po uveljavitvi uredbe o zaščiti javnih cest in varnosti prometa. Zato se vsi motociklisti, ki še niso položili izpita, pozivajo, da to čimprej storijo, ker se bo od 1. januarja 1930 naprej proti vsakemu motociklistu, ki nima šoferske legitimacije, postopalo po zakoncu z občutnimi kaznimi. Prošnjo je vložiti pri policijskem komisariatu v Mariboru, odnosno pri onem sreskem načelniku, kjer ima prosilec svoje stalno bivališče. Prošnjo je priložiti: krstni list, domovnico, uradno zdravniško spričevalo, npravnstveno spričevalo, 2 fotografiji in takso 180 Din. Navesti je tudi, pri kom se je naučil voziti in s kako tipu motornega vozila se namerava zglasiti k izpitu. Komisija bo poslovala v Mariboru.

Velika kavarna 25. in 26.
Božična plesna čajanka
ob 5 v Palais de Danse

Naši sveti večeri na obmejni Muti

IZ SPOMINOV NA PREDVOJNO IN VOJNO DOBO.

Jaz se često spominjam svetih večerov na Muti, ki sem jih preživel ne samo v krogu svoje družinice, ampak v krogu naših obmejnih Slovencev še v predvojni dobi. Družina Slovencev na Muti in v njeni okoličici v tisti dobi sicer ni bila velika po številu. Zakaj prehud je bil pritisk nasprotnikov v gnetnem in moralnem oziru in takrat je bilo treba resničnega junaštva, če se je kdo tudi na zunaj kazal Slovenca. Saj se je s tem izpostavil zasmejanju, zasramovanju in nešteti škandam, ker so imeli nasprotniki oblast in denar. Vendar se je ta maloštevilna četa Slovencev odlikovala po trdnem narodnem prepričanju in je v tistih težkih časih stala neomajno na braniku ter uspešno k jubovala nemškimi in nemškutarskim valovom. In k temu so kolikortoliko pripomogli tudi naši slovenski sveti večeri.

Kakor vse leto, tako je bila slovenska šola Ciril-Methodove družbe na Muti tudi na sveti večer odprta vsem onim, ki so ostali zvesti materini besedi in svojemu narodu. Saj je bila namenjena njim, ki jih ni upognil teror nasprotnikov; bila je njihov drugi dom in zatočišče, kjer so se zbirali v veseljih in žalostnih urah, in vse leto je bilo obojih dovolj. Zato je bilo samo ob sebi umevno, da se je ta, po okoliških hribih tako raztresena slovenska družina zbrala tudi na ta večer v slovenski šoli in preživela sveti večer deloma vsaj tudi v svojem drugem domu.

Naše ljudstvo ima silno rado polnočke. Obiskuje jih tudi v najslabšem vremenu, pa čeprav mora prehoditi ure in ure dolgo pot do farne cerkve v največjem sneženem metežu in v najhujši burji. Le starci, starke in otroci ostanejo doma. Kar je pa krepih fantov in deklet, zrelih mož in žen, ti se pa dvignejo in gredo k polnočki.

Tako je menda povsod v naši domovini; seveda prav nič drugače pa v Dravski dolini.

Na sveti večer pa naš človek ne poseda rad v gostilni, čeprav se je drugače ne izogne. Zato gre rajši v privatno hišo k znancem in prijateljem, ako pride prezkodaj k polnočki, da ne prezeba v cerkvi, ali pa kje zunaj. A ker slovenski okoličani niso imeli mnogo takih znancev in prijateljev na ponemčeni Muti, je bilo docela naravno, da so prihajali v slovensko šolo in so ond čekali polnočnice. Ker so pa vedeli, da so jim vrata slovenske šole vedno odprta ter so se tu počutili vsaj kakor doma, če ne še bolje, zato so prilajali že zgodaj zvečer. Ko so odpravili domače pobožnosti, pa so šli na pot. In tako so se zbirali pri nas že kmalu po sedmi uri zvečer pa tja do polnoči. Največ je bilo seveda Primožanov n. pr. Poltnikov, Pohternikov, Glavarjev, Repatčev, Zavrčev, Zavrtnikov in drugi. Skoro noben sveti večer pa tudi ni manjkalo vsaj nekaj zastopnikov iz hudo ponemčene Gortine, kjer je kraljeval neki Janesch. Tudi oddaljene Pernice, Hribovski Št. Jerner in pa Trije Kralji so bili skoro vedno udleženi. Tako se je naša silno prostorna — nekdanja graščinska kuhinja — napolnila vsak sveti večer do zadnjega kotička žen in deklet, a tudi mož in fantov.

Naši hribovci so okoraj tudi v govorjenju. A ob takih večerih se jim je razvzljajal jezik tako, da je bilo prav živahno. Vsak je vedel kaj povedati. Najprej smo se razgovarjali o domu in gospodarstvu. Potem smo vsaj površno obrali vse nam prijazne, pa tudi sovražne sosedo. Pa smo prešli k resnim dogodkom, pravljicam in povestim. Na mizi je bil cel kup slovenskih knjig, po katerih je zlasti listala mladina. Na ta večer smo navadno s fanti in dekleti izbrali igro in določili igralcem vloge. Zakaj pozimi je na de-

želi največ časa za pripravljanje takih stvari. Moja žena je prav pridno posegala v govor od štedilnika, kjer se je kuhal v velikem loncu jabolčnik, ki je skrbel za to, da je jezik tekel bolj gladko. Velik hleb kruha je vabil udeležence kar sami, da so se ga lotili. Ko pa smo odpravili resni del, smo pričeli z zabavnim. Dasi nismo bili gladkih grl, smo kljub temu katero »rekli«.

Največ zabave in smeja pa so vzbudile razne družabne igre, katere so priljubljene zlasti na sveti večer. Vljivali smo svinec in iz njegovih oblik prerokovali bodočnost vsakemu posamezniku. Seveda je bilo treba pri tem precej domišljije, da si razbral iz nerazločnih oblik vsaj nekaj podobnega. Mnogo lažje in enostavneje je bilo drugo prerokovanje. Na mizo smo poveznili šalice. Pod vsako smo skrili nekaj drugega, n. pr. denar, kruh, ključek, prstan, oglice, culičico, fantka, punčko. Če nismo imeli zadnjih dveh figuric pri rokah, smo si jih kratkoma napravili iz curja, oziroma iz lesa ali krompirja. Ko se je začelo to prerokovanje, je nastala ob dolgi mizi velika gnječa. Vse je z napetostjo gledalo, kako mešam šalice sem in tja. Ko pa so bile dobro premešane, pa sem pozval to ali ono deklino, da odkrije in vidi svojo bodočnost za prihodnje leto. Če je zadela prstan, je pomenilo, da se prihodnje leto vsaj zaroči, če že ne poroči; ključ ji je dal oblast gospodinje; s culičico bo morala od hiše; denar ali ključ značita bogastvo v izobilju; punčka ali pa fantek pa nista bila nič kaj razveseljava za dekleta. Najhujše je pomenilo pač oglice, namreč — smrt.

Pri teh igrah je bilo seveda polno smeja in medsebojnega draženja tako, da nam je pretekla ura, kakor bi pihnil.

Ako nam je preostajalo še kaj časa, potem smo se pa spravili na metanje — copate. Pri tem sicer ni bilo toliko smeja radi prerokbe, temveč radi izvedbe. Copata je mogla namreč pokazati samo dve možnosti: da ostaneš prihodnje leto v hiši če je bila obrnjena v sobo; ali pa da pojdeš od hiše, ako je kazala proti vratom. Pač pa je bila izvedba za okorne kmečke postave precej težavna, še bolj pa smešna. Če tudi so to igro izvajali večinoma fantje in samo še korajžnejša dekleta, vendar je copata marsikateremu padla le na glavo, mesto, da bi jo zalučal sede z nogo za hrbet.

Tako in podobno nam je potekel čas do polnoči. Ko so pa zapeli v farni cerkvi zvonovi in vabili k polnočki, smo si voščili vesele praznike ter odšli v cerkev.

Tako je bilo nekdanj ob svetih večerih na Muti. Še danes se jih rad spominjam. In najbrže pridejo tudi še marsikateremu takratni udeležencev na misel, če ne drugače, pa vsaj na sveti večer.

—ski.

Kolinsko cikorijsko

ima vsaka gospodinja najrajši, ker lahko z njo skuha res dobro belo kavo. Priporočamo pa tudi našo »Redilno kavo«, ki ne potrebuje nikakega drugega dodatka in je sama z mlekom prav okusna in zdrava

788

Preklicana zaroka.

»Zakaj pa si preklicala svojo zaroko, Lojzka?«

»Ker me je zaročenec valagal. Premislil samo, ko je pred kratkim odpotoval, mi je rekel, da bo ostal zunaj tri dni, in kaj se je zgodilo? Vrnil se je še isti večer in me zasačil v družbi nekega mladeniča.«